XXIII. évfolyam. Veszprém, 1915. október 17. 42. szám.

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanitóknak egy évre 8 kor.) Egyes szám ára 24 fillér.

Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., féloldal 16 kor. stb.

Felelős szerkesztő: Hoss József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)

Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők

Szerbia sorsa.

Irta: Somogyi.

A sorsot maga ellen kihivó Szerbia fővárosának, Belgrádnak eleste — a történelemé. Vele egy fenhéjázó, elvakult nép koronája hullott porba. Az események a megtervezett pályán gyorsan fognak most már haladni s mi *megnyugvással s elégtétellel* kisérhetjük utjukban, mint egy fényes koncepcióju hadműveletnek hullámvonalait, melyek egymás után fogják magukkal ragadni az örvénybe azt a népet, mely a mi és nagy szövetségesünk türelmét oly hosszu időn át tartotta a próba tüzén. A Belgrád elestét követő további eseményeként egy sokat szerepelt és rosszul szerepelt nép marad a porondon. A sorstragédiáknak megjáró szimpáthia és részvét nélkül. Tragédiájuk nélkülözi a nagy összeütközések hősi attributumait s ideális motivumait, részvét kiváltására tehát nem is alkalmas.

Az az elszánó, végső erőfeszités, a kétségtelenül bátor ellenállás, melynek tüzei most a szerb lankás dombokon, a gránicok sziklaormain s pázsitos völgyeikben most talán örökre, utoljára föllobbannak, már csak szin és diszités azon a szemfödőn, mely dicstelen szereplésüket födi be a történelem takarójával.

Az evangéliumi terméketlen fügefa végzete megy most rajtuk teljesedésbe, melyre mivel gyümölcsöt fölmutatni nem tudott, maga az Ur mondotta ki a kivágás és tüzrevetés itéletét. Az a fügefa pedig nem ártott senkinek. Büne csak az volt, hogy nem is használt senkinek. Szerbia nem használt magának, másoknak pedig csak ártott. Ami sötét vonás a szláv jellemben van, azt magában egyesitette. Azt magában tartani, fékezhetetlen temperamentumát csillapitani nem tudta. Indulatainak mérges fullánkjait mások testébe szurkálta. Alattomos cselszövés, örökös összeesküvés, méreg, tőr, dinamit, orgyilkos fegyver arzenáljának ékességei. Történelmének egész folyása, vérpatakok medencéjében hömpölyög szennyes, iszapos árral. Földje csak testvérvért ivott s fejedelmeinek és dinasztiáinak korai temetője volt.

A momentuózus, emelkedett szellem, nagylelkűség, lovagias lelkület, nyiltszivűség és *emberiesség* egyetlen oázisa nem élénkiti rideg és sivár marakodásban kimerülő meddő történelmét. Civilizáció, kultura, haladás művei mit sem köszönhetnek neki. Mindezeknek csak kerékkötője volt a Balkánon.

Jobb sorsra érdemes dinasztiájának az Obrenovicsoknak kegyetlen kiirtásával fanatikus gyülölettel vetette magát ellenünk. Évtizedeken át gyujtogatott határainkon. Vak és esztelen gyülöletének áldozata az a két nemes fejedelmi élet, melynek kioltásával tetézte büneit s terhelte meg saját uralkodóinak kiontott vérével terhes lelkiismeretét. Orgyilkos fickókkal szövetkezve pedig meginditója a borzalmas világháborunak.

Minden szomszédi jóakaratunk és őszinte barátságunk nem volt elég alkalmas eszköz a balátásnak és megértésnek felkeltésére.

Gyümölcseikről ismeritek meg őket — mondotta az Ur. Nohát ezek a szerb lélek gyümölcsei. Sorsa megérett a terméketlen fügefáéra. Az Isten hosszu türő, de igazságos is. Türelmének mértéke betellett.

Amit békés eszközökkel elérni nem lehetett, a *pacifikáció művét* most már a fegyverek ereje végzi be. A *második szerb anabázisra* vár e szomoru, de nágy feladat. Testünkön sem türhetjük a mérges fekélyt. Annál kevésbbé egy, sőt nemzetek testén. Ránk és nagy szövetségesünkre hárult a nagy feladat a szerb-fekély kioperálására.

Bismarck drágálotta egy pomerániai gránátosnak is a csontjait a Balkánért. A nagy vaskancellárral szemben a most duló események mutatják, hogy mily drága árt kell fizetnünk mégis a Balkánért, mely

Jegyzetek.

Irta: dr. Illés Dezső.

Veszprém, 1915. X/14.

Vasuton ülök. Előttem egy jóléttől duzzadó férfi, nagy az orra, vastagok a fülei. Mellettem ül a felesége, csillogó butonok a fülében, ő nagysága terjedelme miatt kénytelen vagyok jól meghuzódni az ülés szögletében. Gondolkodom a háboru borzalmairól s ringatom magam abban a sokat hangoztatott illuzióban, hogy a háboru meg fogja az embereket javitani. Sokkal mélyebben fognak érezni s komolyabban fognak gondolkozni, általában gondolkozni fognak. A házaspár azalatt beszélget a drágaságról, a háboru okozta pusztitásokról s azt mondja az asszony, a szive fáj az embernek, az esze megáll, ha mindezt látja. Az ember kiszól rá az ujságból, melyet lapozgat = mondtam, hogy nem kell gondolkozni. Az asszony gondolat füzését ez nem szakitja meg, s folytatja, hogy borzalom elképzelni, mennyi fiatal élet pusztul el, megőrül az ember, ha mindezt végig gondolja. Az ember arcán megint megjelenik ugyanaz a kifejezés, mely kiséri a maga igazában biztos itéletet s megint kiszól az asszonyra = mondtam már, hogy nem kell gondolkozni.

*

Tovább utaztomban megérkezem egy nagyobb vasuti vendéglőbe. Ebéd ideje van, bemegyek az étterembe. Ott ismerős kellnerre akadok. Szivesen köszönöm, kezet fogok vele; a vállát megveregetem. A fiatal ember láthatólag felmelegszik. Megegyezünk a menüben. Mig ő az étel után repül, én pedig törülgetem az evőeszközökről a smirglit, tovább füzöm a vasuti gondolatokat s helyeslem azok véleményét, akik azt állitják, hogy a háboru az erkölcsöket javitani fogja. Igen, javitani fogja. Megérkezik az első tál étel. A kellner elbeszéli, hogy miért hagyta el előbbi helyét. (Nem árulom el, hogy előbb hol szolgált, pedig igen pikáns dolog lenne.) Azt mondja, nem tudott meg lenni előbbi helyén, mert a gazdája nagyon közönséges ember volt, nem tudott különbséget tenni vendég és vendég között. Azt akarta, hogy minden vendéggel egyformán bánjanak el. Pedig ő azokon az előkelő helyeken, ahol eddig volt, megtanulta, hogy ki a finom és ki a közönséges vendég, kinek lehet friss étel helyett, tegnapról maradt ételt felszolgálni s kinek kell frisset adni. Láttam az arcáról, hogy előbbi gazdája azt akarta, hogy amig van, a finom vendég is, meg a komisz is a tegnapi ételt kapja — friss gyanánt.

*

Sok mindenféle meghatározást olvastam a háboruról. Legutóbb a Leipciger Illustrirte Zeitungban olvastam egy cikket, melynek cime az volt, hogy „A vallás szerepe a háboruban." Ebben a cikkben a német iró a német harckészséget, a germán kultura egyik alkotó részének mondja. Látjuk is, hogy a németek a háborut ugy vezetik, hogy mindenből kétségtelen, hogy nekik minden, ami a harckészséget előmozditja — tudomány. Amit ők tesznek — a háboruviselés tudományának gyakorlati megvalósitása. Hallottam is egy Veszprémben lakó nyugalmazott egyetemi tanár barátomtól — a barát szót oly értelemben veszem, hogy ő azzal engem megtisztel — aki a mult század hatvanas éveiben a felsőbb matematikát hallgatta a berlini egyetemen, hogy az előadásoknak majdnem több volt a katona, mint a civil hallgatója. Hogy miképen kezelik nálunk a katonák a harckészség tudományát, arról most nem tudok beszélni, csak egy civil barátom előadásáról akarok szólni, aki a kávéházban kifejtette előttem, hogy mi a háboru. Nem akarom hosszasan reprodukálni, amit nekem ez a barátom a háboruról mondott. Csak rövid foglalatban összegezem az ő véleményét, mely ma Magyarországon általános vélemény. Egy szóban. A háboru barátom véleménye alapján egy szóval kifejezhető. Beszélhet a német, amit akar, hogy az tudomány. A *háboru nem egyéb* mint = *konjunktura*. Alkalom és pedig *ritka* alkalom, a *mások kárán való* minél nagyobb *vagyonszerzésre*.

*

Azt gondoltam, hogy az élelmiszerrel és a legszükségesebb használati cikkekkel való szemérmetlen — és pedig ugy a termelők, mind a közvetitők részéről való szemérmetlen — uzsora elleni kifakadások és lázongások tulzottak. Érthetőleg tuloztatnak azok részéről, akik az uzsora hatása alatt leginkább szenvednek. De már az szeget ütött a fejembe, hogy a tudósok is kardot rántottak ez ellen a belső háboru ellen, mely Magyarországnak, mint szervezett nemzetnek örök szégyene lesz, melyről a késő unokák is undorral fognak olvasni a történelemben. A Jogtudományi Közlöny — az ország legelőkelőbb jogi szaklapja — 1915. okt. 8-án megjelent 41-ik számában a vezető helyen egy cikket közöl, melyben erről a kérdésről a következők foglaltatnak.

„Nem volt hiány az utóbbi évek alatt uj büntető törvényekben. Csak épen olyan törvény nem akadt, mely a front mögött élő milliók érdekét az *agrárius és commercialis franctireurök szervezett orvgyilkossága* ellen megvédte és a *belső ellenségnek*, az *antant blokádjánál nagyobb sikerrel* folytatott *kiéheztetési politikáját* megtorolta volna. Mindent és mindenkit megvédtünk, csak önmagunkat nem."

Európa állandó tüzfészke lévén, örökös veszélyeztetője volt a népek békéjének. Közöttük Szerbia vitte a gyujtogató szerepét. A szerb és balkáni probléma megoldását vállalták Mackensen tábornagy hős szövetséges seregei. Hősi lendülettel ontják vérüket a mi katonáink s Bismarck pomeránjai gránátosai. Csodálatunk, szeretetünk s szövetségesi rokonszenvünk kiséri őket a hősök vértanu utján.

Az elvakult szerbek földjéről indult ki a világkatasztrófa, ott kell végbemenni a világpacifikáció nagy művének is. Érzik is ezt a nagy bujtogatók. Innét a rémület az entente-berkekben. Bármint ágáljanak is, Szerbia órái meg vannak számlálva s azok utolsó kongásával üt az ántántosokkal való végső leszámolás órája is. Hogy a Dardanellákon, vagy Lombardián át vezet-e a végső célhoz a győzelmes hadak utja, a nagy események perspektivájában alárendelt jelentőségü momentum.

Szerbia mindig csak szelet vetett, ő lássa, ha most vihart arat. Ez a vihar egy népet söpör le a történelem szinpadáról, melyen oly rosszul játszotta szerepét.

HIVATALOS RÉSZ.

Investitura. *Rumi* István marczali lelkész f. évi október hó 13-án a marczali, *Brand* Ferenc ugyancsak e hó 15-én a ságvári plebania javadalomra szabályszerüen beigtattatták.

Pályázat. A *nemesrádói* államilag segélyezett róm. kath. *nőtanitói* állás *október 31-én* lesz választással betöltve. Törvényes lakás, törvényes fizetés. Kérvények az iskolaszéki elnökséghez intézendők Nemesrádó, u. p. Nagykapornak.

Pályázat. A *lepsényi* (Veszprém m.) róm. kath. iskolaszék az osztálytanitói állásra a törvényes illetmények mellett pályázatot hirdet *október 27-iki* határidővel. Kötelességei a díjlevélben. *Az iskolaszék.*

Városi közgyülés.

Rendes közgyülés volt. A mult évi számadás és a jövő évi költségvetés bemutatása. Nem hiányzott a közélelmezés fontos tárgya sem, mert napirendre került a városi sertés- és marhahizlalás kérdése is.

Feltünést keltett, hogy a városi képviselők nagyobbik része távol maradt. Költségvetést tárgyaló közgyülésen szinte szokatlan volt ez a jelenség. A költségvetés a városi gazdálkodásnak, a városi közigazgatásnak tükre. Az előirányzott számadatokból a város vezetésének irányelvei tünnek elő. A költségvetés elfogadása bizalmi kérdés s ez okból rendes viszonyok mellett akár a dicsérő, akár a biráló itélkezés szándéka „teljes házat" szokott vonzani. Nekünk az a meggyőződésünk, hogy a képviselők nagyobb részének távolmaradása éppen a megnyugtató bizalom kifejezése volt. Elősegitette ezt a számadás és költségvetés nyomtatásban megjelent s az illetékes bizottságok által felülbirált adatainak elismert helyessége s az a tapasztalat, hogy városunk ügyeinek intézői az elmult háborus év alatt kifejtett fokozott kötelességteljesitéssel csak még jobban megerősitették a belejük helyezett bizalmat.

A mi ujságunk élénk érdeklődéssel kiséri a városi ügyeket. Köszönettel honoráljuk a polgármester, főjegyző s főszámvevő készségét, hogy kérésünkre szivesen elibénk s mi általunk a városi közönség elé tárják a legfontosabb várospolitikai kérdéseket. Legszebb dicséretük, hogy őszinték s amiképen izgalom nélkül helyt állanak a nyilvánosság itéletének, azonképen tiszteletben tartják a nyilvános kritika jogát is. S talán nem tévedünk, hogy a városi képviselők egy része éppen azért tartotta esetleges magánelfoglaltságát fontosabbnak a városügyeknél, mert ezeket hétről-hétre a helyi sajtó utján megismeri, megbirálva szemlélheti s megnyugtató véleményét kialakithatja.

Annyi bizonyos, hogy az uj és szép nagyterem nagyon észrevételi a hiányzókat. Az oldalszékek, a három hosszu asztal széksora, ha meg nem telnek, könnyen elárulják az érdeklődés hiányát. Pedig figyelem várta a képviselőket. Mindegyik asztalon tárgysorozat, a számadás és költségvetés füzetei s a jegyzetek számára tiszta papirivek várták őket. Az ujságirók részére is külön asztalt helyeztek el. Ez volt a képe az uj teremben az első rendes közgyülésnek, melyről az alábbi részletekben számolunk be.

Dr. *Komjáthy* László pontosan három órakor nyitotta meg a közgyülést. Körülötte a főügyészt, főjegyzőt, főszámvevőt, az adóügyi tanácsost s az aljegyzőt láttuk.

A polgármester legelőször M. *Sóky* Karolinnak, az angolkisasszonyok főnöknőjének haláláról emlékezett meg. Elsorolta, hogy a város vezetősége miképen fejezte ki gyászát s felolvasta a részvétiratot, melyet a város nevében az intézet helyettes főnöknőjéhez intézett. Kiemelte, hogy ez a városnak kötelessége volt, mert e nőnevelőintézet Veszprémnek nemcsak erkölcsi, hanem anyagi javára is van. Felemlitette még, hogy a város a kárpáti falvak felépitésére 1000 koronát adományozott.

Ezután dr. *Horváth* Béla főjegyző ismertette a mult évi számadásokat. A képviselők ugyan ezt jó előre kézhez kapták, mégis szivesen hallgatták a szakavatott s minden fontosabb adatra kiterjeszkedő, részletes felvilágositást. A huszonhatezer koronát feltüntető kezelési eredmény ugyan már ismeretes volt, mégis jólesett tételről-tételre hallani, hogy a város ebben a rendkivüli időben is fenntartotta fizetési képességét, bár 26.600 koronát forditott olyan szükségesnek mutatkozó kiadásokra, amelyeknek fedezete nem volt. Felvilágositást adott egyes bevételi és kiadási cimek többletéről vagy kevesbedéséről s igy kiegészitette azt a tájékoztatást, melyet már egyes adatoknál a füzetek is jeleztek.

A képviselőtestület a számadásokat minden

Kivánja a cikkiró „oly lex speciális sürgős megteremtését, amely a büntető jog leghathatósabb fegyvereivel könyörtelenül sujt le az élelmiszeruzsorások és árdrágitók *zsákmányéhes hadára.*"

Ezeket *„gazdasági életünk hazaárulóinak"* nevezi. És igy folytatja: „Nem türhetjük meg, hogy a gazdasági élet, a kereslet és kinálat autonom törvényeinek miszticizmusa továbbra is buvóhelyül szolgálhasson annak a *söpredéknek*, amely a nemzetek élet-halál harcában *csupán üzleti konjunktúrát lát.*"

Igy kiált fel: „Védekező szervezetünk csak egy lehet: **az állam.** Elvárhatjuk tehát az állam első funkcionáriusaitól: a kormánytól, hogy legyen *benne annyi bátorság* a belső ellenség elleni küzdelemben, bármennyi ezüstgolyóból áll is ennek a muníciója, *mint amennyit* a gránicon harcoló véreink a muszkával, szerbbel és olasszal szemben tanusitanak".

Ennek a cikknek olvasása után, mely tudósoknál szokatlan hangjával engem ugyancsak felizgatott, *jól esett olvasnom* a „Veszprémmegyei Ujság" 1915 október 14-én megjelent 78 ik számában a következő hirt, mely a pártfelfogásnak a háboruban állitólag folyamatban levő tisztitó hatását is élenken illusztrálja. A hir következőleg hangzik:

„Requirálás. Ugy tudjuk, hogy a kormány a kenyermagvak requirálását el fogja rendelni s *valószinüleg* olcsóbb árért, mint ami most megállapitva van. *Valószinü*, hogy a sertésárakat is meg fogják állapitani és a zsir árát is. *Szóval* az *annyira kritizált* kormány *lelkiismeretesen és kötelességéhez hiven* elkövet *mindent*, hogy a nagyközönségnek helyzetét *megkönnyitse*; *a kávéházi „hazabölcsek" még sincsenek* **soha** megelégedve."

*

Afelől már egészen bizonyos voltám, hogy azoknak a világot rengető hős tetteknek nyomán, melyeket magyar véreink a harctereken véghez vittek, nemzeti önérzetünk emelkedni fog, vagy jobban mondva meg fog születni. Elmulik a beteges kétely. Nem fog a magát műveltnek hivó magyar tiltakozni az ellen, hogy ő soviniszta, hanem büszkén fogja magát magyarnak vallani azzal az elhatározással, hogy szent kötelessége lesz mindent, ami magyar, a lehető fejlődés legmagasabb fokára emelni. Különösen kötelességének fogja tartani, hogy a magyar nyelvet, ezt a gyönyörü, az Istentől mesterien megszerkesztett hangszert minden támadás ellen bátran, megalkuvást nem ismerően megvédelmezze. Ebben a szent meggyőződésben, mikor Jankovich közoktatásügyi miniszternek a *Fremdenblattban* megjelent az a szerencsétlen intervjuja, melyben kilátást nyitott arra, hogy a háboru után a német nyelv tanulását már a középiskolák első osztályában megkezdik s a német irodalmat is fogják tanulni — tehát épen négyet, németet, latint, magyart, görögöt — sietve rohantam társaságokba, kaszinókba, kapkodtam az ujságok után, hogy lássam a vihart, az orkánt, mely ezt a szentségtörő miniszteri elsöpri. Én tudom, hogy a magyar intelligencia milyen keveset törődik a magyar irodalommal, hogy soha sem beszélnek a magyar családokban a magyar nyelvről, hogy tudatosan 100 közül alig egy intelligens ember ismeri annak szerkezetét és szellemét. — Dühöm tehát határtalan volt. *De kávéházi barátaim megnyugtattak, hogy bizony jó lesz a német nyelvet kissé intenzivebben tanulni az iskolákban.* A vihar, az orkán nem volt sehol. És azt hiszem, nem is fog ez okból többé fölkerekedni — soha.

*

De azt már tagadni nem lehet, hogy gyász, bánat, könnyhullás tenger van a világon. Hány szülő elvesztette a gyermekét, hány testvér a testvérét. Egész Európa egy nagy csatatér és egy nagy temető. Kinek van kedve ilyenkor leha szerelmeskedessel botrányt okozni, flörtölni s kinek van bátorsága lelkének bünös vágyait az utcára kihozni?

Az ember joggal azt hiszi, hogy ebben a kettős nagy hervadásban, mely az emberi társadalomban és a természetben most végbe megy, mindenki, fiu és leány, férfi és asszony, öreg és fiatal ehhez a gyászos hangulathoz illően viseli magát. Sem botrányt okozó nézés, sem ilyen mozdulat kézzel vagy lábbal, vagy nem tudom én hogyan, legalább az utcán nem történik. Hiszen ez majdnem elképzelhetetlen. A napfény, a villanyvilágitás, az ismerősöktől hemzsegő utca az ő Argus-szemével nem kedvez a bünnek. A bün inkább a magányt és a sötétet keresi. Hogy a leányok az utcán a fiukkal a korzó idején sétálnak, beszélgetnek s kedves orcáikkal, szives köszöntéseikkel egy kis derüt hoznak a lelkünkbe, ebben én semmi kivetnivalót nem találok. Hogy becsületesen szeretik is egymást, annak roppantul örülök. Hogy katonák is vannak közöttük, azon meg nem ütközöm. Ez olyan kedves festői szint ad annak az utcai forgalomnak, mely Veszprémben este 5 és 8 óra között egy kis életet lehel ebbe a félhalott városba. De meg a katonák barátaink, fiaink, gavallér emberek, nincs tehát semmi okunk, hogy tőlük féljünk — az utcán. Itt a kajánságtól legsárgább néni és a legrosszabb máju bácsi sem fedezhet fel valami kifogásolni valót.

Szörnyen megrökönyödtem tehát, mikor a budapesti és helybeli lapokban olvasom Veszprém vármegye tanfelügyelőjének egy rendeletét, melyet a mult hó végén intézett az összes helybeli fiu és leányiskolák igazgatóihoz s melyben rámutat arra a közbotrányt okozó viselkedésre, melyet szerinte nemcsak az iskolás leányok, hanem az iskolából már *régen* kikerültek is katonákkal és egyéb férfiakkal az *utcán* (az utcán!) tanusitanak s hogy leányifjuságunk erkölcsi élete immár *közpréda.*

Bizonyára a tanfelügyelő ur — aki nekem különben kedves, jó barátom — belső objectiv tények tömegéből fakadó ellenállhatatlan kényszer hatása alatt cselekedett s nem szenzáció hajhászat vezette, mikor az egész ország szine előtt, tehát semmi esetre sem a tapintatosság célzatával igy végig huzott rajtunk és hirnevükre féltékeny iskoláinkon.

Mondja ezek után nekem valaki, hogy a háboru — javit.

felszólalás nélkül elfogadta s illetékeseknek a felmentvényt megadta.

Tárgyalás alá került ezután a rendőrök, tüzoltók s városi szolgák ujonan rendszeresitett családi pótléka. A tanács, valamint a pénzügyi bizottság s állandó választmány javaslata az volt, hogy a megnevezett városi alkalmazottak három gyermek után, tizennégy éves korig járó s egyenkint 60 koronában megállapitott s f. évi október 1-én kezdődő családi pótlékot kapjanak. Ez a tárgy hosszu és érdekes vitát váltott ki.

Kletzár Miksa azt kivánta, hogy a tervezett családi pótlék minden gyermek után járjon 16 éves korig. A tizenhatéves korhatár mellett érveltek dr. *Csomasz* Béla s *Gubicza* Lajos képviselők is. *Weisz* M. Ignác azt vitatta, hogy a költségvetés azt is megbirja, ha minden gyermek után megállapitják a családi pótlékot. *Boskovitz* Ignác pedig a 100 koronás családipótlék mellett érvelt. Dr. *Komjáthy* László, *Kelemen* Imre, *Rápoch* Sándor, dr. *Csete* Antal s végül dr. *Horváth* Béla felszólalása után a közgyülés szótöbbséggel a tanács javaslatát fogadta el azzal a megtoldással, hogy a tanács indokolt esetben, ha pl. a gyámolitott gyermekek valamelyike a tovább való tanulásra kiváló képességet tanusit, a segélyt 16 éves korig is megadhassa, ezt azonban esetről-esetre a közgyülés hagyja jóvá.

Egyhangulag elfogadta a közgyülés az 1916. évi költségelőirányzatot is. Ennél a cimnél *Perényi* Antal azt az óhajtását fejezte ki, hogy a városi köztisztaságra lehetőleg nagyobb összeget vegyenek fel, mert a belső utcák rendezettsége és tisztasága mellett nagyon kiáltó a külső utcák tisztátalansága. Ezt a kijelentést, bár polgármesterünk felvilágositása megnyugtató volt, helyeslés kisérte.

Érdekes pontja volt a tárgysorozatnak a huskérdés is. A főjegyző megismertette az indokokat, amelyek a tanácsot a sertés- és marhahizlaló felállitására buzditották. A közgyülés az előterjesztést helyeslőleg tudomásul vette, a bemutatott szerződést pedig névszerinti szavazással egyhangulag elfogadta. E szerint a város Dukovics Károlytól élő kilogrammonként 4·90 koronáért megvesz 315 db. sertést. A hizlalót, malmot s minden hizlaláshoz szükséges helyet és eszközt pedig használhatja a kivételes törvények megszüntéig. A sertésállomány $^1/_3$ része érett, közfogyasztásra adható. A kétharmad rész egy és két hónap mulva lesz kimérhető. A kimérés házilag történik naponkint délelőtt a volt Gősy-féle üzlethelyiségben (Kossuth Lajos-utca) Ha a fogyasztók keresni fogják, a város töltelékeket is árusit. A sertések továbbhizlalását, az ennivaló beszerzését, megőrültetését, az összes felügyeletet *Dukovics* Károly vállalja s ezért őt a sertések élő kgja után 4 fillér illeti.

A kimérést *Supka* Mihály hentes teljesitt. A saját hentes-üzletével köteles felhagyni s vállalt munkájáért, egyesség szerint, megfelelő fizetést kap. Szakértők s a tanács meggyőződése szerint a várost ebben az üzletben nem terheli kockázat, amennyiben szükség esetén a sertések piacra adhatók s a beszerzési áron, illetve az önköltségi áron eladhatók lesznek. Ez a beszerzés a sertéshus árát egyelőre nem teszi sokkal olcsóbbá, viszont azonban a fogyasztók az eddiginél érettebb sertések husát és szalonnáját vásárolhatják. Ha a kereslet követeli, a város sovány sertéseket is vásárol s ezeket is önköltségi, tehát a mostaninál jóval alacsonyabb áron bocsájtja majd fogyasztásra.

A közgyülés hozzá járult a marhahizlaló felállitásához is. A város 150 db. marhát vesz, ezeket bérelt istállókban elhelyezi, hizlaltatja s *Oblatt* Rudolf mészárosnak eladja. A mészáros a hust a megvételi ár kétszereséért árulhatja.

A közgyülés az iparostanonciskola mult évi számadását s jövő évi költségvetését is vita nélkül elfogadta s ezzel a közgyülés befejeződött. (+)

Használjunk hadisegély-bélyeget!

A miniszter és az árvaszékek.

A belügyminiszter köszönő iratot küldött a vármegyei árvaszéknek is a hadiárvák védelmét célozó hasznos tevékenységéért. A leirat teljes elismerésre méltónak tartja, hogy az árvaszékek menten minden bürokratikus eljárástól, minden hadiárvával egyénileg foglalkoznak.

„Célul tüztem ki az árvaszékek elé, folytatja a miniszteri leirat, hogy a hadiárvák érdekében mindazt megtegyék, ami tulterjed a fizikai lét biztositásán és oly életkörülmények megteremtésében nyilvánul meg, amelyek az árván maradt gyermekek jövőjét biztositják.

De különös örömömre szolgál az, hogy a hadiárvák 91·35%-a édes anyjánál van elhelyezve, 7·48%-a pedig kiendelt gyámjánál, valamely hozzátartozójánál, jótékony családnál, örökbefogadónál. Szóval 98·83% családi körben.

Ez a tény amig egyrészt a néplélek nemes vonása, másrészt igazolja azt az egyedül helyes irányt, amelyben az árvaszékeknek haladniok kell, és ez az, hogy a hadiárvák védelme lehetőleg a családokban oldassék meg.

A kormány intenciója is az, hogy a háboruban életüket vesztett katonáink árvái lehetőleg az elvesztett szülői házhoz hasonló környezetben családi nevelésben részesüljenek és az árváknak egyes árvaházakban vagy más intézetekben való felnevelését a lehető legkisebb számu kivételes esetekre kivánja szoritani.

Legtöbb árvaszéknek elnöke, avagy helyettese teljes odaadással végzi a községekben a hadiárvák tartásának és nevelésének közvetlen ellenőrzését.

Fölkérem tehát az árvaszékek elnökeit, hogy ezt a *közvetlen ellenőrzést* még a mai nehéz viszonyok közt is lehető leghathatósabban gyakorolják.

Különösen ki kell emelnem itt azt az intézményt, melyet már több árvaszék életbe léptetett és amely a gyakorolatban életképesnek is bizonyult.

Ez az árvaszéki pártfogói intézmény, amelynek az a célja, hogy a társadalom felügyeletével, támogatásával minden hadiárva sorsa akként irányittassék, hogy nevelésük, kiképzésük révén megélhetésük és boldogulásuk biztositva legyen.

Ez intézmény lényegéről az árvaszéket közelebb tájékoztatni fogom!

Ez alkalommal arra való tekintettel, hogy az árvaszékek tulnyomó részének jelentéseiből igazán lelkes munkáról győződtem meg, a negyedévi jelentések megtétele alól az árvaszékeket fölmentem és ezentul csak félévenkint kell beszámolni a hadiárvák védelme tárgyában tett intézkedésekről.

Nem kétlem, hogy az árvaszékek a jövőben is ugyanazzal a lelkes munkával és szeretettel fogják intézni a hadiárvák gyámhatósági védelmét, amellyel végezték eddig és amely munkát fokozott mértékben követeli meg a hadiárváknak — sajnos — nap-nap után emelkedő száma."

A pánszlávizmus ellen.

A pánszláv eszme az ország határain belül bátran mint *quantité negligeable* fogható fel. És pedig azért, mert csak egyes pánszlávjaink voltak, pánszlávizmus nem. Ezek is mint emberkvantum és mint emberkvalitás: senki és semmi. Itt-ott akadt egy éretlen, vagy ami majdnem szinonimája, egy komolytalan félmüvelt ember, valahol beugrattak egy szerencsétlen parasztot, három vármegyével odébb egy másikat; a mult század derekán az országban lappangott szótszórtas néhány fizetett titkos agitátor... ezek voltak ők. A söntés rácsain belül is ritkán, azokon tul pedig egyáltalán alig történt körülöttük valami.

Jellemző, hogy a pánszláv szót is rosszul használtuk, mert az igazi értelme szerint alig jelentkezett. A közkeletű politika nyelvén jelentette az erősebben, nem ritkán idegesen hangsulyozott szláv kulturális tendenciát és a törvényeink között mozgó legitim nemzetiségű politizálást. Ez pedig egészen más.

A monarchia nagy szláv telitettsége mellett rengne és repedezne alattunk a föld, ha az összes szlávok egyesitése valami spontán, népies mozgalom volna, olyan például, amilyen 70-ben a birodalmi német világot rázkódtatta meg. De erre a népgyülölő cári autokrácia igazán maga sem gondolhat.

A pánszlávizmus a külföldről sikertelenül becsempészett diplomáciai trükk. Innen van, hogy csak nemzetközileg s nem egysersmind belkormányzatilag is kell vele küzdenünk. Nemzetközileg most másodszor — ezidő szerint életre-halálra *(a pánszlávizmus halálára)* — állunk szemtől-szemben vele. Először a berlini kongresszuson találkoztunk, illetve hivtuk ki és győztük le. A berlini kongresszust *Andrássy* csinálta.

A san-stefánói békében annihilált európai Törökországot *ez* ellen állitotta vissza ez a kongresszus. A balkáni szláv államokat a felére redukálta, Boszniában letörte azt a polip-kart, amely Horvátországon, Isztrián, Krajnán, Karinthián át hátulról a mellünknek volt szánva. A formai igazság szerint *Európa* csinálta ezt, tényleg *Andrássy* müve. Az ifjabb Andrássy igy interpretálja, amit az apja alkotott:

„Midőn a pánszláv eszme diadalra jutása ellen küzdünk, az európai egyensulyt, Európa függetlenségét védjük meg. Egy pánszláv óriás a déli és keleti részeken, geografia belső egység nélkül, ölelésre kinyujtott két karjával Európát megfojtással fenyegetné. Varsó, Moszkva, Szófia, Belgrád és Cettinje együtt egy idomtalan hatalmat képezne, amelynek Budapesten és Bécsen át kellene excentrikus fekvésü részei között az egyenes összeköttetést keresnie. Igaz, hogy e hatalom magát fön nem tarthatná, de összeomlásáig mennyit rombolhatna. Hiába vigasztalnának azzal, hogy ki kell mulnia e *szörnynek*; e vigasz csak annyit érne az európai kulturának, mint ér annak, kit egy boa elnyel, az, hogy *mialatt a boa megemészti, könnyü ezt megölni.*"

Ennek az idézetnek a legmélyén az van, hogy a „szörny" mégis csak ránk nézve végveszélyes. Európának szuggerálni kellett a veszélyt. Azonban még is:

„Ignatiew térképe a mi kivánságaink szerint, előre kijelentett feltételeinknek megfelelőleg módosult." (Az 1867-iki kiegyezésről.)

Persze ennél a processzusnál mostani csendes társunk, Bulgária is szenvedett. Gáncs nélkül, csupán az emberi dolgok végzetszerü tökéletlenségén érzett halk melankóliával megjegyezzük, hogy a berlini kampány legbiztosabb látója nem vette észre, hogy a Konstantinápoly birtokára törekvő cárizmus törvényszerü szükségszerüséggel, amint a kelet kapujába beteszi a lábát, a független Bulgáriának eoipso a nyakára hág. II. József óta, ha ostobák voltunk, velünk, ha okosak voltunk és felismertük az érdekeinket, ellenünk — Konstantinápolyt akarták a cárok. József alatt például velünk. Éppen nem mai gyerek ez a keleti kérdés.

Uj tényezővel Andrássynak csak annyiban kellett számolnia, hogy nem tudhatta, illetve a mult után indulva a legrosszabbat tételezhette fel arra nézve, hogy a cári zsarnokság ellen hogyan reagál a reneszanszába fordult ifju bolgár nemzet.

A török iga alatt az összes szlávok között a legálmosabb volt, még a neve is feledésbe ment.

Azóta persze ez a kérdés fényesen tisztázódott. A bolgár nép zöme mindig önérzetes és fegyelmezett volt, vérrel és vassal állott a cári bálvány elé, de nem azért, hogy meghajoljon. Battemberg Sándor fejedelmük csendes tragédiája, Stambulov és a cári rászabaditásra a második balkánháboruban vérbe mártott és megrabolt ország adott ebből nagyszerü történeti oktatást minden illetékesnek.

Londonban már fenntartottuk a jogunkat, hogy alkalomattán visszacsináljuk, amit *Berlinben* még nem tudtunk okosabban elintézni.

Szerencsére, a népek rokonszenvét és ellenszenvét érdekeik irányitják... Ha most a fél Balkán Bulgáriáé lenne... Legyen...

Dr. H. F.

HIREK.

— **A magyar ciszterci-rend harmadik hadiölcsön jegyzése.** Dr. *Békefy* Remig zirczi apátur a harmadik hadiölcsönre a rend nevében ujra *egy millió koronát* jegyzett.

— **Szép adomány.** Veszprém vármegye árvaszéke által a hadiárvák felruházása és segélyezése céljából megindított mozgalom kisdedfája ismét nemes gyümölcsöt hozott. Egy magát megnevezni nem akaró veszprémi kanonok ur dr. *Kőszeghy* József ügyvéd utján a hadiárvák részére a megyei gyámpénztárt kezelő veszprémi m. kir. adóhivatalba 1000 koronát befizetett.

— **Városi fa.** A város, hogy a fahiányon segitsen, uj vágást nyitott. Ebből csak ketezer méter fa kerül ki, holott a szükséglet — a jelentkezőké s városi közintézeteké együttesen — hatezer méter. A polgármester most uj felterjesztést intézett a földmivelésügyi miniszterhez s abban a vágás kiterjeszhetését kérelmezi. A munkaerő is drágul s ennek folytán az u. vágás fatermelése jóval többe kerül az eddiginél. Persze a fa is drágabb lesz.

— **Katonai lelkészi szolgálatra** behivót kapott *Rássy* Paulin ciszt. r. pécsi fögimn. tanár. A negyedik a magyar ciszterci rendből, ki aktiv katonai lelkészi szolgálatot teljesit. Helyet a zirczi apátur *Fábián* Béla előszállási s.-lelkésszel töltötte be, kinek helyébe dr. *Schwartz* Elemér s.-lelkész került Szentgotthárdról.

— **Nem fejlesztik a vizvezetéket.** Az utóbbi időben a város nagy és szükséges befektetéseket tett a vizvezetéki alap terhére. Minthogy az alap megfogyott, a város vezetősége arra az álláspontra helyezkedett, hogy egyelőre beszünteti a csőhálózat fejlesztését, illetve a fogyasztók részéről kérendő munkálatokat csak akkor teljesiti, ha a város képviselőtestülete arra megfelelő fedezetet nyujthat.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter dr. *Kenessey* Pongrác enyingi tb. főszolgabirót a veszprémi ügyészség kerületebe ideiglenes ügyészségi megbizottul kinevezte.

— **Bandurski dr. püspök körutja.** Dr. *Bandurski* László lembergi s.-püspök, a faradhatatlan lengyel főpap és hazafi, Budapestről elindult egy több napig tartó körutra, melyen meglátogatta a vármegyénkben elhelyezett lengyel katonákat. Székesfehérváron át, hol a ciszterci rend vendége volt, Várpalotára, onnan Peremartonba, Pethfürdőre, Hajmáskérre, Ratótra és Balatonfőkajárra utazott. Körutját Zirczen fejezte be, honnan okt. 10-én utazott vissza Bécsbe. Dr. Bandurski, ki most a legkiválóbb lengyel egyházi szónok, mindenütt gyóntatta a katonákat és predikált nekik. Kiséretében volt *Danek* Vince, a budapesti lengyel kolónia lelkésze és *Garbicz* József, a Hajmáskéren állomásozó cs. és kir. 82. tábori tüzérezred katonai lelkésze.

— **A város hadiölcsöne.** Veszprém város képviselőtestülete a harmadik hadiölcsönre 75 ezer koronát szavazott meg. Az összeget veszprémi pénzintézetnél jegyzik a kórházalap terhére.

— **Halálozások.** *Fata* Sándor, a nagyváradi egyházmegye alapitványi pénztárának ellenőre a közel napokban 53 éves korában Nagyváradon meghalt. Halála családján kivül nagyszámu rokonságot ejtett gyászba Veszprémben is, mert itt született, itt nevelődött s középiskolai tanulmányait itt fejezte be. Előbb gazdatiszt volt s csak néhány éve jutott a pénztárellenőri állásba, melyet példás pontossággal töltött be. Nyugodjék békében!

Belák Irma nővér, az Isteni Szeretet Leányai zirczi rendházának tagja, október 10-én a rend breitenfurti zárdájában elhunyt.

— **Pro patria.** *Tölcséry* Ferenc, a csengelei állami iskola tanitója a harcteren szerzett betegsége következtében élete virágában, 28 éves korában elhunyt. Halálát kiterjedt rokonsága, a többi közt *Tölcséry* Ferenc helybeli fögimnaziumi tanár a megboldogult nagybátyja gyászolja.

— **Helyettes igazgató.** Amint értesülünk, *Vaszary* Béla állami kereskedelmi és polgári iskolai igazgató ágyban fekvő beteg. Felgyógyulása idejéig a kir. tanfelügyelőség a polgári iskolánál *Gróff* József polgári iskolai tanárt bizta meg az igazgatói teendők ellátásával.

— **A városi hentesbolt.** A város — eddigi hiradás szerint — vasárnap reggel kezdi meg a sertéshus kimérését. A hus és szalonna árát csak a próbavágás után állapitják meg. Az uj hentesbolt a Veszprémi Takarékpenztár bérházában lesz, a Kossuth Lajos-utcában.

— **Üdvözlet a harctérre.** A város legutóbbi közgyülésén dr. *Komjáthy* László polgármester nagyon kedves inditványt terjesztett a képviselők elé. A képviselőtestületnek több tagja már a háboru kezdete óta a harctéren küzd s az itthon maradottak helyett is védik a házát s a háboru borzalmaitól mentesitik a mi tüzhelyeinket. A polgármester ur ezeket a harctéren vitézkedő képviselőket óhajtotta a város meleg, őszinte üdvözlésével s elismerésével felkeresni. Zajos, lelkes helyeslés bizonyitotta, hogy a szép inditvány szivhez szólott. Mivel pedig a városi képviselők a nagy közönséget is képviselik, ebből az üdvözlésből azoknak is bőséges rész jut, akik nem tagjai ugyan a képviselőtestületnek, de mint veszprémi polgárok hősiesen küzdenek a hazáért.

— **Drágasági pótlék.** A veszprémi kath. tanitók drágasági pótlékot kértek az iskolaszéktől. Az iskolaszék teljes jóindulattal méltányolta a tanitók nehéz helyzetét s legutóbbi gyülésében személyenkint ketszáz korona drágasági pótlékot utalt ki számukra.

— **Uj járásbiró.** A király *Mayer* Károly felsőpulai járásbirót Zircre nevezte ki a VII. fiz. osztályba.

— **A vizvezetéki hátralék.** A vizvezetéki számádás több ezer korona hátralékot tüntet ki. A városi hatóság mindent megtesz, hogy a vizfogyasztás fennakadást ne szenvedjen, viszont a fogyasztók annál lanyhábban fizetik a vizdijakat. Hogy a város az ilyen nagy hátralékszaporulattól véglegesen megszabaduljon, a vizdijak fizetését illetőleg uj módozatot állapit meg. Hasonlóvá teszi a villanydij fizetéséhez, vagyis a vizdijat a fogyasztóknak tizenkét részletben, havonkint kell leróniok. Aki a fizetést elmulasztja, attól a város a vizszolgáltatást megvonja. Erre különben a mostani szabályrendelet is jogot ad. Az eddigi hátralék befizetésére pedig a város részletfizetési kedvezményt nyujt.

— **A vásártéren.** A vásártéren, ahová a termelők gabonát hoznak, a két utóbbi pénteken szomoruan tapasztalták, hogy a falusiak valósággal ellenünk esküdtek. Az uj kukoricát morzsoltan is, csövesen is felül árulják a maximális áron. Mind a két napon a polgármester s a rendőrség lépett közbe s egy-két árspekuláns majd elveszi illő jutalmát. Szomoru jelenség ez. A pénzszerzés mániája annyira hatalmassá és általánossá lett, hogy az egyszerű, tiszta erkölcsü földmives népben is a lelketlen spekulánsok és uzsorások kapzsiságát ébreszti fel s örökiti meg. Megérdemlik ezek a legszigorubb büntetést is. Egy mázsa kukorica maximális ára 26 korona, a csövesé 20%-kal olcsóbb, vagyis 20 K 80 fillér. Azelőtt a buzának sem volt ekkora ára s most kukoricáért is keveslik. Nagyon csunya dolog ez!

— **A polgári iskola elhelyezése.** A helybeli állami polgári iskola növendekei eddig a régi iparostanonc iskola helyiségében hallgatták az előadásokat. A helyiségek azonban nem felelnek meg a követelményeknek. Azért a kultuszminiszter akként intézkedett, hogy a polgáristákat az uj iparostanonciskola helyiségében helyezzék el.

— **Tarnay-estély.** *Tarnay* Alajos budapesti zeneakadémiai tanár, országos nevü zongoraművész, folyó hó 19-én, kedden este 8 órakor a szinházban hangversenyt rendez a 31-ik honvéd gyalogezred háborus segélyakciója javára. Tarnay mint régi, jó ismerős jön közénk. Brilláns zongorajátékában, más művészek társaságában, már többször volt alkalmunk gyönyörködni, de ezuttal az est egész műsorát ő fogja kitölteni. Országos körutján, ahol csak megfordul, mindenütt elragadtatással irnak róla a lapok, oly nagy zeneélvezetet nyujt. A zenekedvelő közönséget szinte felesleges ezen estélyén való megjelenésre buzditani, de a humanus és hazafias cél kötelességükké teszi a támogatást. Nagyérdemű közönségünk kifogyhatatlan áldozatkészségébe ajánljuk az estélyt, melynek teljes jövödelmét a művész a 31-ik honvéd gyalogezred háborus segélyalapja javára felajánlotta. Jegyek az estélyre Fodor Ferenc könyvkereskedésében kaphatók a szokott szinházi helyárakon, jegypótlék nélkül.

— **Behozatali prémium.** A maximális árak felfüggesztése óta a baromfi-behozatal emelkedett. Ugy látszik azonban, az árak is emelkedtek. Különösen észlelhető ez a lud és réce vételénél. A tanács egyik ülésében felmerült a kérdés, hogy mikepen lehetne a behozatalt emelni. *Bíczi* Károly adóügyi tanácsos erre prémiumos behozatal eszmejét pendítette meg. Előadása nyomán a tanács a kivitelt is reája bizta. Erre inditványozó részint magánlevélben, részint félhivatalos átiratban megkérte a szomszédos községek jegyzőit, hogy a községükben rendes foglalkozásképen baromfi- és tojásszedéssel foglalkozó egyéneket küldjék be hozzá. A felkérésnek már is sikere van. Többen jelentkeztek u. is falukról, hogy hetivásárra baromfiszállitmányt hoznak. Ha a behozatal akárminő baromfinemből tömeges lesz, a város az ilyen termelőket, vagy hivatásos közvetitőket bizonyos jutalomban részesiti. Az elárusitás majd a piacon történik, külön helyen. Nem fog hiányozni az ellenőrzés sem, nehogy az eladók hatósági pártfogás alatt busás haszonra dolgozzanak. Nem lehetetlen, hogy ez a terv előbb-utóbb ravezet bennünket a szövetkezésre. Ha ilyen értékesitő szövetkezetünk volna, a vidéken gyüjtött baromfit, tojást alkalmas bérelt helyen raktározni s megjelölt időben szétosztani lehetne. Itt találna azonban szép hivatást a gazdasági egyesület s beválthatná régebbi igéretét, hogy élelmicikkek tömeges vásárlásával s közvetitésével segiti a tisztviselőket. Nem régiben irtunk pl. a fokszabadi szövetkezetről. Ez a fiatal szövetkezet már is szép szocális munkát végez. Ellátja pl. a szükséges élelmicikkekkel a székesfehérvári Szent Imre-kollégiumot. Ha Veszprémben szövetkeznénk s a Hangya közvetitésével ilyen vidéki — akárhányszor emporiális központtól távolabb eső, tehát olcsóbb helyekkel összeköttetést nyernénk, sok szükségletünket kifudnók elégiteni. Vajha sikerülne ezzel prémiumos behozatallal piacunkat látogatottabbá tenni.

— **Az iparostanonciskola költségvetése.** Ez iskolának bizottsága a városi közgyülés előtt tárgyalta az emlitett költségvetést. Az iskola szükséglete 10.149 korona s ebből 454 korona csak a fedezetlen összeg, ha az állam az 5000 koronás államsegélyt teljes egészben megadja. A költségvetésben a hitoktatók óradija is 100 koronában van megállapitva, bár a miniszter ezt rendszerint törli s csak 50 koronában szabja meg. Dr. *Horváth* Béla a városi közgyülésen azt ajánlotta, hogy a képviselőtestület a 100 koronás óradijat fogadja el s a miniszter előtt kifejezést adjanak ama meggyőződésüknek, hogy a közgyülés a valásoktatást semmivel sem értékeli kevesebbre, mint a közismereti oktatást s eszerint az óradij sem lehet kevesebb. Ha a miniszter a hitoktatók óradiját mégis leszállitaná, meg vagyunk róla győződve, hogy a városi hatóság talál erre a tanonciskolai költségvetésen kivül is fedezetet.

— **Drágasági pótlék.** A vallás- és közokt. miniszter az állami tanitókat egyszer s mindenkorra szóló drágasági segélyben részesiti. Az adatgyüjtések most folynak. A kir. tanfelügyelőség a segélyreszorultakat f. 20-ig felterjeszti a miniszterhez.

— **Arcképes igazolványok.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter elvi döntéssel kimondotta, hogy a nyugalmazott hitvallásos tanitók féláru vasutijegy váltására szolgáló arcképes igazolványaikat nyugdijaztatásuk után nem használhatják. Egyuttal a tanfelügyelőknek kötelességévé tette, hogy a nyugdijazás alkalmával az igazolványokat az illetőktől kérjék be.

— **A vágóhid kérdése.** Városunkban a háboru alatt bevonult katonasággal együtt 40—45 ezer ember is tartózkodott. Nagyon természetes, hogy hasonló arányban emelkedett a husfogyasztás is. Ilyképen a vágóhid forgalma is tetemesen nagyobbodott s ezt a nagy forgalmat is akadálytalanul lebonyolitotta. A tanács e tapasztalat alapján azt a gondolatot érleli, hogy eltekint a vágóhid nagyszabásu, több százezer koronát kitevő megépitésétől s elégségesnek tartja, hogy a mostani vágóhidat némi átalakitással kibővitik. Az állatorvost s a városi főmérnököt már is utasitotta, hogy a szükséges átalakitások tervezetét s költségvetését állitsák össze. A tanács valószinűnek tartja, hogy a vágóhid 70—80 ezer koronás átalakitással teljesen kielégiti az igényeket. A legutóbbi városi közgyülés a tanács álláspontjára helyezkedett s a tervezést helyesléglg tudomásul vette.

— **Esküdtek sorsolása.** A novemberi esküdtszéki ülésszakra kisorsoltattak *rendes esküdtekül:* Balog György Lázi, Kecskés József Tüskevár, Nanay Sándor Balatonfüred, Kariovitz Adolf Pápa, Mészöly Pál Balatonkenese, Kelemen Imre Veszprém, id. Csuka János Balatonfőkajár, Fehér István Veszprém, Imre Sándor Devecser, Piacsek Gyula Pápa, Mautner Herman Devecser, Bódai Dezső Badé, Politzer Miksa Veszprém, Koncz Dezső Bakonynána, Pap József Nemespécsely, Gombás

Géza Szentgál, Schwarcz Mihály Zircz, Steinberger Rezső Lepsény, Csajághy József Csajágh, Kocsuba Emil Veszprém, Marton Ignác Nagypecsely, Wetzel Lajos Veszprém, Antal István Enying, Felső Horváth Gábor Alsóörs, Szalai József Balatonfőkajár, Kovács Pál Dudar, Varga Gábor Balatonfüred, Szabó Kálmán Karakoszörcsök, Lőwy Béla Veszpém, Pálfy Gábor Balatonfüred.

Helyettes esküdtekül: Gunszt Ignác, Csekő Károly, Krizmanits Antal, Bénis Lajos, Liptay Sándor, Berger Arnold, Kis Kálmán, Nagy Béla, Márton Gyula, Molnár István. Valamennyien veszprémi lakósok. Ugy tudjuk, hogy mindössze két-három ügy kerül tárgyalásra.

— **Drágább lesz a hus.** A polgármester uj husárt szabott meg a napokban. A szarvasmarha ára annyira emelkedik, hogy a mészárosok az eddigi árban a marhahust nem mérhetik. *Negyven* fillérrel lett drágább a hus kgként.

— **Almádiról.** Veszprémvármegye mult évi december havi közgyülésében Almádi gyógyfürdőről 1904-ben alkotott szabályrendeletét ujjal pótolta. Az uj fürdőszabályrendeletet a belügyminiszter megerősitette. A vármegyei hivatalos lap legujabb száma hozza a részleges intézkedéseket. Az általános szempontok mellett külön szabályok szólnak a gyógyfürdő vendégeiről, azok bejelentéséről és az általuk fizetendő dijakról, a gyógy- és zenedijról a fürdőbizottságról, rendőri intézkedésekről. Büntető határozatok zárják be a szabályrendeletet, mely okt. hó 18-án lép életbe.

— **Élelmezés a vidéken.** Pápán a közélelmezési bizottság a lakosságnak zsirral való ellátása céljából a zsir összeirását rendelte el, minek foganatositása céljából a rendőrkapitányi hivatalt megkereste. A bizottság egyidejüleg felhivja a lakosságot, hogy mindazokat, kikről tudják, hogy nagyobb zsirkészlettel birnak, a rendőrségnél jelentsék be.

Ugyancsak Pápán a városi lisztiroda tojást gyüjt és árul. A mult napokban 400 drb. adtak el, 16-ot adván 2 koronáért. Az egyik pápai ujság biztatja az élelmezési bizottságot, hogy a tojasbeszerzést folytassa. Ezt a biztatást azonban a következő megjegyzéssel kiséri: „Arról értesültünk ugyanis, hogy az első szállitmányt majd mind *előjegyzésben* adták el, ami az irodát *könnyen abba a gyanuba keverheti, hogy protekció-rendszert üz.* Mar pedig mi azt szeretnők, *hogy semmiféle közintézményünket* — a városi lisztirodat is annak tekintjük — *jogosan ne illethessék a protekció vádjával*

Tetszik nekünk ez a férfias, nyilt, közérdeket védő kijelentés. Örvendünk, hogy pápai laptársunk egy gondolaton van mi velünk. Elitéli a protekciós rendszert a közélelmezésben is. Bizonyára egyik pápai kollégája sem támadja meg ezért.

Győrött is nyomozzák a zsirkészletet. Dr. *Angyal* Armand kir. tan. főkapitány utasitotta a rendőrörsöket, hogy kerületükben, s a detektiv osztályt, hogy az egész város területén ejtsenek meg bizalmas nyomozást, nincsenek-e szalonna- és zsirkészletek elrejtve, vagy összehalmozva, s a nyomozás eredményéről tegyenek jelentést. Sőt felkérte a város közönségét, hogy az esetleg összszehalmozott vagy elrejtett zsir és szalonnakészletekről bizalmas értesitést adjon s igy a rendőrség működesét támogassa.

Székesfehérvárott meg a fogyasztókat akképen védelmezi meg a hatóság a tulsagos drágaságtól, hogy *városi közélelmezési raktárt* allitott fel. Alig hogy a helyi sajtó ezt megpenditette, a városi főjegyző, aki egyuttal a közélelmezési bizottság elnöke, azonnal megbizást kapott, hogy nagymennyiségü élelmiszert vásároljon. Vett a város *10 vaggon burgonyát, 2 vaggon hagymát, 1½ vaggon köleskását, 2 mázsa sajtot, nagymennyiségü káposztát, répát stb.* Zsirt és tengerit is vesznek közfogyasztásra s mindezt a város maga árultatja külön helyiségben.

— **A burgonya maximálása.** A hivatalos lap okt. 5-en közölte a burgonya legmagasabb árának megállapitására vonatkozó rendeletet. A rendelet szerint: A burgonyáért követelhető legmagasabb ár métermázsánkint tiszta sulyra a következőleg állapittatik meg: az étkezési burgonyáért nevezetesen a Rózsa, Hópehely, Magnum Bonum, Kifli továbbá a sárgaheju és husu burgonyáért 1915. évi október 31-ig bezárólag 9 kor. november 1-től 30-ig bezárólag 9 kor. 50 f. december 1-től 31-ig bezárólag 10 kor. 1916. évi január 1-től február 29-ig bezárólag 10 kor. 50 fillér, március 1-től május 31-ig bezárólag 11 korona: minden más burgonyaert 1915. évi december 31-ig bezárólag 8 kor. azontul 9 korona. Ezt a legmagasabb árát, amely magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállitás költségét is, csák nélkül készpénzfizetés mellett történő eladás esetére kell érteni. A rendelettel megállapitott legmagasabb árak 1915. évi október hó 10 napján léptek életbe. Ezen a napon tul burgonyát a megállapitott legmagasabb árnál drágábban árusitani tilos.

— **A vármegye kukoricajáruléka.** A földmivelésügyi miniszter megállapitotta a vármegye terhére 85 ezer mázsa szemes, száraz tengerinek biztositását a Haditermény Részvénytársaság részére. Felhivta egyuttal az alispánt, hogy f. hó 25-ig terjesszen fel a miniszteriumba kimutatást, hogy az egyes járásokban és községekben ezen a cimen mennyi kukoricát foglalnak le. Az alispán a főszolgabirák utján megtette a szükséges intézkedéseket és 160 ezer métermázsa csöves kukorica lefoglalását rendelte el. Ugy számitják, hogy ebből sikerül a kormány által kivánt mennyiséget összeállitani.

— **Kivágott gyümölcsfák értékesitése.** A fegyveragyaknak készitéséhez a hadvezetőségnek nagymennyiségü keményfára van szüksége. Kisérletek szerint eme célra minden gyümölcsfajta; de főleg dió, cseresznye, körte, alma, szilva és nemes gesztenye bizonyultak legalkalmasabbaknak. A Hadügyminiszterium mindezen fenti faju gyümölcsfatörzseket, melyek elélés, sérülés, szóval bárminemü ok miatt kivágattak vagy kivágásra kerülnek, ha azok törzse legalább 2 méter hosszu és vékonyabb végükön hántott állapotban legalább 28 cm. átmérőjüek, 100 kgkénti maximális 10 kor. vételárban megvásárolja.

— **Segitsük és helyezzük el a hadiárvákat!** Gyüjtsünk ingyentartásra vállalkozó jótevőket és örökbefogadókat s adakozzunk a hadiárvák javára! A jótevők nevei Veszprém vármegye árvaszékének adandók tudomására, a kegyes adományok pedig *„hadiárvák részére“* megjelöléssel a veszprémi m. kir. adóhivatalhoz küldendők.

— **A 43—50 éves tisztek kiképzési tanfolyama.** A besorozott 43—50 éves volt tisztek és tisztjelöltek négyhetes kiképzési tanfolyamának felállitását elhalasztották. Emiatt a kiképzési tanfolyamba való felvételre, valamint a népfölkelő tisztté való egyidejü kinevezésre és az időelőtti behivásra vonatkozó, — a honvédelmi miniszterhez cimzett és a tartózkodási hely szerint illetékes népfölkelő parancsnokság utján benyujtandó — kérvényeknek beérkezési hataridje 1916. évi január hó 5-éig meghosszabbittatik.

— **A harctéren levő legénység szabadságolása.** A hadjárat kezdete óta megszakitatlan arcvonalbeli szolgálatot teljesitő legénység részére a csapatparancsnokság 14 napi szabadságot engedélyez. E rendelkezést most a miniszter kiterjesztette a hadtápkörletben alkalmazott csapatokra, vonatokra és intézetekre is. A harctéren levő tüzérlegénységet váltakozva szabadságolják, illetve a pótütegek legénységével kicserélik. A tüzérlegénység kicserélése a hadtápfőparancsnokság utján történik.

— **Orosz hadifoglyokkal való levelezés.** Mind sürübben hangzanak el a panaszok, hogy az Oroszországban hadifogságban levő katonáink nem kapják meg a hozzátartozóik által küldött levelezéseket. Illetékes helyről nyert értesülésünk szerint ennek okát elsősorban a levelezések nagy mennyiségében és a közlemények tulhosszu voltában kell keresni. A közönség tehát csak ugy biztosithatja a levelezések célhozjutását ha az orosz cenzura munkájának megkönnyitese érdekében kéthetenkint legfeljebb csak egyszer vagy ennél is ritkábban ir, akkor is nem levelet, hanem csak levelezőlapot küld és arra csak néhány sor családi és magánvonatkozásu közleményt ir. A levelezés céljára célszerű kizárólag a hadifoglyokat gyámolitó és tudósitó hivatal által vöröskereszt jelvénnyel kibocsátott és megfelelő előnyomással ellátott levelezőlapokat használni, melyek a legtöbb postahivatalban is árusittatnak. A közleményben kerülendő a közállapotokra és a háborura vonatkozó minden hir. Különösen sokat árt az ügynek, hogy egyesek burkoltan akarnak hirt adni a hadi sikerekről, ami az orosz cenzorokat bizalmatlanokká teszi a többi ártalmatlan közleménnyel szemben is. Ajánlatos a levelezésnél a német vagy francia nyelvet használni, mert más nyelvekre Oroszországban kevés a cenzor és igy ezek a levelezések soká elhevernek esetleg célhoz sem jutnak. A falvak intelligentiájára hárul a hazafias feladat, hogy ily levelezéseknek német vagy francia nyelven való megirásánál a nyelvismerettel nem birók segitségére legyenek. Különös sulyt kell helyezni a cimek megirására. Ennél használjuk szintén lehetőleg a francia vagy német nyelvet, de a német cimet is latin betükkel irjuk. A cimben okvetlenül benne legyen annak jelzése, hogy cimzett hadifogoly, mert más egyének leveleit az ellenséges külföldre nem továbbitják. Ezért tehát a cimben az „Prisomier de guerre“ vagy „Kriegsgefangener“ jelzést hozzátenni el ne mulasszák. Sok függ a rendeltetési hely nevének helyes kiirásától is. Ha e tekintetben kételyeink vannak, forduljunk a postahivatalhoz, vagy a hadifoglyokat gyámolitó és tudósitó hivatalhoz, (Budapest, IX. Üllői-ut 1.) mely utóbbi hivatal a cyrill betükkel irt vagy egyébként kevésbé olvashatatlan cimek megállapitásában is a hozzáfordulónak rendelkezésére áll.

— **Hadi célokra igénybe veendő fémtárgyak ára.** A folyó évi szeptember hó 26-ról kelt honvédelmi miniszteri rendelettel hadicélokra igénybevetteknek kijelentett fémtárgyaknak a fémközponti részvénytársaság által szabad kézből történő vásárlása esetére az idézett rendelet szerint a következő árak állapittattak meg: Tiszta nikkel tárgyakért 15 korona. Vörösréz tárgyakért, más anyagból való alkatrész nélkül 5·50 K. Vörösréz tárgyakért, más anyagból vagy alkatrészekkel 5 K. Tiszta sárgarézlemezből és tombak lemezből készült tárgyakért, más anyagból vagy alkatrészekkel 3·75 K. Tiszta sárgarézlemezből és tombak lemezből készitett tárgyakert, más anyagból való alkatrészekkel 3 K. Tiszta öntött sárgarézből való tárgyakért más anyagból való alkatrészek nélkül 2·50 K. Tiszta öntött sárgarézből való tárgyakért más anyagból való alkatreszekkel 2 K. Nikkellel, vörösrezzel vagy sárgarézzel bevont vagy lemezelt, de lényegükben más anyagból való tárgyakat nem vesznek meg. Hadicélokra igénybevett tárgyak vásárlására csak azok a kereskedők jogosultak, akik erre való megbizásukat a Magyar Szent Korona Országainak fémközpontja részvénytársaság által kiállitott, a nevezett részvénytársaság cégjegyzésével ellátott és a községi elöljáróság által láttamozott megbizó-levéllel igazolják. A vásárlás alkalmával e megbizott kereskedők a közölt áraknak a községi elöljáróság által láttamozott jegyzékét is tartoznak az eladoknak bemutatni.

— **Hadifoglyok szöktetése.** A katonai hatóságok megszökött hadifoglyok kézrekeritése alkalmával több esetben azt tapasztalták, hogy a közönseg köréből egyesek élelemmel és utbaigazitással támogatják a hadifoglyok szökését. Minthogy a hadifoglyok szökesenek szándekos elősegitése bünczselekmény, ennélfogva szökevény hadifoglyok kézrekeritese alkalmaval az a közbiztonsagi közeg, aki a hadifoglyot elfogta, köteles puhatolózni abban az irányban, vajjon a hadifogoly szökését egyesek nem segitették-e elő és ha biztos adatokat szerez arra nézve, hogy valaki a hadifoglyok ebbeli minőséget ismerve, szökésében szandekosan támogatta, az illetőt nyomban letartóztatjak és a legközelebbi kir. ügyészsegnek irásba foglalt adatok közlése mellett haladéktalanul atadjak.

— **Kincstári lovat kapnak a kisgazdák.** Az őszi vetesi munkálatok serenyen folynak, de igen nagy nehézségeket okoz a háboru folytán előállott nagy lóhiány. Ezeken a nehézségeken igyekszik segiteni a honvedelmi miniszter egyik legujabban kelt rendeletével. Ebben elrendeli, hogy a huszárezredek pótszázadai, valamint a tüzérezredek pótütegei és a hadi lókórházak, amenyniben a szolgálati viszonyok megengedik, elsősorban a kisgazdákat az őszi vetesi munkálatok tartamára kincstári lovaknak kölcsönképp való kiadása által kisegitsék.

— **Önkéntesek kiegészitő vizsgája.** Azok a népfölkelési fegyveres szolgalatra alkalmasnak talált 1897. évi születésü ifjak, akik az 1914—5-iki tanévben valamely, az egyévi önkéntesi kedvezményre jogositó tanintézetnek az ötödik osztályát, vagy hasonló iskolákban a megfelelő évfolyamot, mint rendes tanulók hallgatták és a folyó évi 1915—16 iki évfolyamra nézve mint rendes tanulók beiratkoztak, az egyévi önkéntesi kiegészitő vizsgára idő előtt bocsáthatók. Ennek sikeres letétele esetén az egyévi önkéntesi kedvezményben véglegesen részesithetők.

— **Katonai szemle.** Ujabban megjelent miniszteri rendelet szerint 19—42 évig mindazoknak, akiket első izben alkalmatlannak találtak, vagy felmentettek, ujra jelentkezni kell katonai szemlére. Ezek a szemlék vármegyénkben okt. 27-től nov. 30-ig tartanak. A részletes tervezetet később állitják össze. A jelentkezésre köteles népfölkelőket ez alkalommal vegyes bizottság vizsgálja.

— **A kukoricarendelet magyarázata füzetalakban.** A Magyar Gazdaszövetség a több oldalról megnyilatkozó óhajoknak megfelelően a miniszterelnöknek a kukoricatermés zár alá helyezéséről szóló rendeletének a magyarázatát is kiadta füzetalakban. A füzet áttekinthetően és világosan fejti ki a rendelet alapján, mennyit tarthat meg a termelő, hogyan történik a rekvirálás, kik és mennyit vásárolhatnak, hogyan lehet kukoricát szállitani és milyen árat lehet érte fölszámitani. A füzet, mely a Pátria könyvkereskedés (Budapest, Üllői-ut 25.) bizománya s 20 fillérbe kerül, minden könyvkereskedésben kapható.

— **Hadifoglyok ellátása és élelmezése.** A pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnokság, amely az egész ország területére megvan bizva a hadifogoly munkascsoportok kiadásával, értesitette az összes törvényhatóságok első tisztviselőit arról, hogy ha egyes munkahelyeken rendetlenségek merülnek föl az ellátás tekintetében, ha szökések kiséreltetnek meg, vagy pedig munkamegtagadás esete áll be, a munkascsoportok a katonaság részéről megvizsgáltatnak. (Ez a vizsgálat kiterjed az elhelyezésre és az ellátásra, a napi munkateljesitményre, a szállásokra és a munkaidő alatti biztositó szolgálatra, a kincstári ágynemüek állapotára, a ruházatra és a cipőkre, a postaforgalomra, az általános magaviseletre fegyelem szempontjából a munkaadó kioktatására munkamegtagadási esetek tekintetében egészségügyi vonatkozásu intézkedésekre megbetegedések esetében, latrinák elhelyezésére, a szállásokban a házi szolgálati rend betartására, a munkaszerződések, a napi és fejenkénti teritési díjak, valamint a szállitási költségek tekintetében adandó felvilágositásokra a hadifoglyokról és az őrszemélyzetről vezetett névjegyzékek kezelésére és ellenőrzésére, az őrszemélyzet összes ügyeinek rendezésére. A kisérő személyzet zsoldját a munkaadó tartozik kifizetni és az illető táborparancsnoksággal elszámolni.

— **A plébános és tanitó urak figyelmébe!** Az egyházmegye területéről többször megkerestek bennünket, hogy részükre párbér-naplót szállitsunk. A több helyről beszerzett adatok alapján könnyen áttekinthető és kezelhető párbér-naplót szerkesztettünk, óhajtva ezzel is a főtiszt. plébános és tanitó urak érdekeit szolgálni. Ára ivenkint 4 fillér. Félvászonkötésben 25 iv 2·50 K., 50 iv 3·50 K. Párbér-nyugta ára — mindig a kivánt minta szerint — ezer darabonkint 7 korona, minden további ezer 5 korona. Egyházmegyei Könyvnyomda Veszprém.

— *Egy jó családból való fiu tanulónak felvétetik* **Bakos Kálmán** *füszer- és csemegekereskedésében Veszprém.*

Veszprémvármegyei gazdák gyülése.

A Veszprémvármegyei Gazdasági Egyesület f. évi október hó 10-én választmányi ülést tartott *Hunkár* Dénes főispán elnöklete alatt. A gazdasági egyesület a III. hadikölcsönre 10.000 koronát jegyzett törzsvagyonából.

Nagy aggodalommal tekintenek a gazdák az őszi szántás és vetési munkálatok zavartalan bevégzése elé s megvitatták az értekezleten: mikép lehetne a jövő évi termésnek alapmunkálatait biztositani. Elhatározta a választmány, hogy felhivja a gazdaközönséget, miszerint közös erővel, egyetértéssel és munkabeosztással bármi áron is szántsák meg és vessék el földjeiket az ősz folyamán. Az ujabb és ujabb katonai behivások, valamint a lófogatoknak a hadsereg részére való requirálása megakasztják a munkaerőt. A kézimunkaerő csakis hadifoglyokkal pótolható, azért felhivja a választmány a vármegyei gazdákat, hogy a hadifoglyokat minden gazdaság lehetőleg tartsa vissza; minthogy ma a hadifoglyokat tizes csoportokban is kiadják, tehát akinek még nincs, siessen hadifogoly munkásokat kérelmezni.

A hadifoglyok ruhája és élelmezési bére érdekében sürgős feliratot intézett az egyesület a földmivelésügyi kormányhoz, mert nagy aggodalomra ad okot a hadifoglyok ruházatának kérdése; nincs cipőjük, nincs fehérneműjük, nincs felsőruhájuk. Ha a hadifoglyokat tartó gazdák irnak ruháért a hadifogolytábor parancsnokságokhoz, minden parancsnokság különböző választ ád, de a hiányokat eddig még egyik sem pótolta.

Egyik parancsnokság azt irja, hogy a fogolytartó gazda köteles a foglyokat felruházni, másik a hadügyminiszterhez utasit, a harmadik a pozsonyi hadtestparancsnoksághoz, de legtöbb parancsnokság nem is válaszol a gazdák erdeklődésére.

A „Köztelek" 39-ik száma közli, hogy a hadifoglyok ruhájáról a hadügyminiszter fog gondoskodni. Ha a gondoskodás azonnal megtörténnék, ugy zavartalanul folyhatnának az őszi munkálatok. Igen ám, de az idő már hidegre vált, a mellett folyton esik az eső. A cipő nélküli lerongyolódott hadifoglyok halomra betegesznek, igy minden nap veszteséget jelent, ha a ruhapótlásról a hadügyi kormány azonnal nem gondoskodik.

Sok zavart okoz a gazdák körében az a számtalan és egymástól mind eltérő intézkedés, mely eddig a hadifoglyok élelmezési és tartási dija érdemében kiadatott. Igen sok gazda gondolkodóba esik, hogy visszaküldje-e, vagy megtartsa-e a hadifoglyokat, mert eddig egyöntetű feltételek nem voltak se a ruhák pótlására, se a tartásdijra vonatkozólag. Vannak olyan községek, amelyeknek már ezreket utaltak ki az alkalmazott hadifoglyok tartásdijára, de a legtöbb község, illetve munkadó a legszorgosabb utánjárás dacára, még egy krajcárt sem kapott a hadifoglyok tartásdijára.

Örömmel vette tudomásul a választmány a hadügyminiszter legujabb rendeletét a munkára kiadott hadifoglyok egyöntetű élelmezése érdekében. A rendelet naponként és fejenként (1) egy korona élelmezési pótlékot állapit meg a munkára alkalmazott hadifoglyok után. Igy most ugy a ruházat kérdése, valamint az élelmezési pótlék kérdése is meg volna oldva, de mégis, hogy zavarok ne álljanak be az őszi gazdasági munkálatoknak hadifoglyok által való teljesitésénél, sürgősen kéri az egyesület a földmivelésügyi minisztert, hogy járjon közbe a legsürgősebben a hadvezetőségnél, miszerint a hadifoglyok ruházatának pótlásáról mielőbb gondoskodjék, mert ha ez a gondoskodás azonnal meg nem történik, ugy mindennap hidegebbre váló időnél a gazdasági munkára kiadott hadifoglyok nagy része meg fog betegedni és e miatt a legsürgősebb őszi gazdasági munkálatok nem lesznek befejezhetők.

Tervbe vette a választmány, hogy a jövő esztendőre az igásállat pótlása érdekében körzetenkint szövetkezeti alapon motoros aratógépvállalatot létesit. Egy vagy több község szövetkezve, 5—6 évi törlesztésre, esetleg kormánysegéllyel megvesz egy 15 vagy 25 lóerős traktort, hozzá megfelelő eketesteket, tárcsázókat és a talajmegmünkalást a létesitendő alapszabályok szerint végzik, ugy, hogy a traktor és a hozzávaló gépek használatáért a szövetkezet tagjai egy bizonyos bérösszeget fizetnek. A befolyt bérösszeg a szövetkezeti pénztárban lesz kezelve s az összegyült pénzből ősszel és tavasszal a talajmunkálatok és vetés befejeztével történik a traktor és a hozzátartozó talajmüvelő gépek árának törlesztése. Ezen motoros bérszántó szövetkezetnek központja a vármegyei gazdasági egyesületben lesz. Ugyancsak az egyesület dolgozza ki majd az egységes alapszabályokat, a szövetkezeti tagokkal együtt vásárolja meg a gépeket és igyekszik kieszközölni a kormánysegélyt.

A felvidéki oroszok által elpusztitott falvak, állatok és gazdasági felszerelés pótlása érdekében elhatározta a választmány, hogy gyüjtés utján gazdasági gépeket és eszközöket és állatokat az illetékes segelyző bizottságnak fogja elküldeni.

Az állattenyésztés védelme érdekében fontos határozatot hozott a választmány. Megállapitották a tanácskozó gazdák, hogy a vármegye szarvasmarha-állománya napról-napra fogy, sajnos, a pusztitás nem kiméli a legkitünőbb tenyészállatokat sem. Sok gazdát mámorossá teszi a nagy ár, eladja jószágát, de hogy majd mivel helyettesiti a háboru után, arra nem gondol. Téved az, aki azt hiszi, hogy a háboru után olcsóbb lesz a marha ára, egész biztos, hogy drágábban kell beszerezni a marhát a most eladottak helyett, igy keservesen csalódik az a gazda, aki nem őrül a magas áraknak. A választmány elhatározta, hogy a törvényhatóság utján összeiratja a vármegye szarvasmarha-állományát, igy megállapitja a felesleget és csakis a felesleg lesz felhasználható élelmezési célra.

Szükségesnek tartja az alkalmi marhakereskedőknek az állatvásároktól való teljes eltiltását; a bizományosok számának korlátozását, mert ezek a közvetitő kereskedők hajtották fel ugy a marha árát és csábitották a legjobb állatjának eladására azokat a gazdákat, akik csak a mára gondolnak. Kivánatosnak tartja a választmány, hogy állatvásárokon csak igazolt, hivatásos marhakereskedők, hadi élelmezés céljaira igazolt vásárlók, továbbá a helyi szükségletükre vevő mészárosok és a saját szükségletükre vásárló gazdák vásárolhassanak.

Nagyon fontosnak tartja a választmány az állattenyésztés védelme érdekében, hogy ne csak az üszőborjuk levágására terjedjen ki a tilalom, hanem terjesztessék ki az a bikaborjukra is, mert hol vesz jövőre ökröt a gazda, ha ma derüreborura irják a bikaborjut. Borjuhus nélkül meg lehet élni egy-két esztendeig, de ha nem lesz ökre a termelőnek, azt fogják majd igazán megérezni a fogyasztók.

Nem tartja elégségesnek a választmány a selejtes, tenyésztésre nem alkalmas borjuk levágásának ellenőrzését. Kivánatosnak tartja, hogy a tenyésztésre nem alkalmas mindkét nembeli borjuk levágására az engedély a hatósági állatorvos vizsgálata és véleménye alapján adassék csak meg. Kéri a választmány a földmivelésügyi kormányt, hogy az 1 évesnél idősebb kocák levágását tiltsa be, hogy minél több tenyészkoca álljon rendelkezésre. Az 1 évesnél idősebb kocák részére csak az esetben szabadjon marhajárlatot kiállitani, ha a koca nem fogamzik, vagy a tenyésztésre alkalmatlan.

Átiratot intéz a választmány a lefejő tehenészek tulajdonosaihoz, hogy a háboru tartamára szüntessék meg a lefejő tehenészeti rendszert és összes teheneiket használják tenyésztési célra. Ugyancsak felkéri a korpaközpontot, hogy a gazdák korpaszükségletét időben biztositsa és lehetőleg a vármegye területén működő gőzmalmokból utalványozza ki. Ha a svájci importra megfelelő számu állatot jelentenek be a gazdák, ugy a kiutalásra az állatok bevásárlására *Havas* Jakab m. kir. állategészségügyi felügyelőt, *Halmi* Nándor m. kir. gazdasági felügyelőt és *Kajdacsy* Endre ügyvezető titkárt kéri fel a választmány. Sajnálattal veszi tudomásul a választmány a földmivelésügyi kormánynak az egyesülethez intézett azon leiratát, melyben tudatja, hogy a folyó évben a kénhiány miatt nem gyárthat szénkéneget, igy a szőlősgazdák szőleiket az ősszel nem gyérithetik.

Feliratot intézett az egyesület a földmivelésügyi kormányhoz, hogy kövessen el mindent, miszerint a tavasz folyamán szénkéneghez jussanak a szőlősgazdák. Ügyvezető titkár ismerteti a háborus vonatkozásu miniszteri rendeleteket s több beikezelési ügy tárgyalása után az ülés véget ért.

A háboru krónikája.

Október 10. Kövess gyalogsági tábornok hadseregének osztrák és magyar csapatai tegnap benyomultak *Belgrád északi részébe és rohammal vették be a város védőbástyáját, a citadellát.* Ma reggel német csapatok nyugat felől törtek magunknak utat a konak felé.

A szerb királyok palotáján az osztrák és magyar és a német hadseregek zászlói lengenek.

A partokat őrző ellenség a folyam mentén Belgrád fölött és alatt is képtelen volt a szövetségesekkel szemben helytálani.

A szerb Posavinában és a Macsvában osztrák és magyar csapatok visszaverték az ellenséget.

Az olaszok tegnap délelőtt friss csapatokat állitva a harcban, még két izben megismételték támadásaikat a Vilgereuth-fensikon levő hadállásaink ellen. Miután ezek a támadások sulyos veszteséggel összeomlottak, az ellenség többé nem volt képes nagyobb csapattömegeket előre vinni.

Kelet-Galiciában és Volhyniában tegnap folytatták a támadást az oroszok. Bármily nagy erővel történt is a támadás, mindenütt visszavertük. Az ellenséget nagy veszteség érte. A németek északon Dünaburg előtt négy kilometer szélességben rohammal elfoglalták az ellenséges állást.

Vermellestől északkeletre bálul ütött ki egy erős angol támadás. A Champagneban a németek az ellenség nagy véráldozatával visszaverték a franciák támadását. Francia-Lotaringiában a franciák elvesztettek egy nagyon védett magaslatot.

Október 11. A Macsvában és Obrenováctól északra tovább haladnak csapataink. Belgrádból már teljesen kivertük az ellenséget. Szövetségeseink lejebb már nagy tulerővel keltek át a folyamon.

Az oroszok folyton próbálkoznak a táma-

dással. Mindenütt kudarcot vallanak. A visszavert ellenséget igen nagy veszteség éri. A foglyok száma egyre növekszik.

A Soucheztől keletre emelkedő magaslaton a franciák elvesztettek néhány árkot; egy géppuskájuk is kezünkbe jutott.

Október 12. A szövetséges csapatok Belgrádtól délkeletre és délnyugatra lévő elsáncolt állásaikból kiverték az ellenséget. Csapataink mindenfelé tért nyernek. Belgrád elfoglalásakor az ellenséget igen nagy veszteség érte. Ágyukat, fegyvert, lövőszert és más hadianyagot zsákmányoltunk.

Tegnap ellanyhult az oroszok támadása. Néhány támadás a Sztrypa mellett az ellenség teljes kudarcával végződött. Az alsó Strijnél északkelet felé vertük vissza az ellenséget. Följebb északon is kudarccal végződött minden ujabb orosz támadás.

Tegnap a délnyugati harcvonalon nem volt nagyobb harc. Az olaszoknak a Mrzli Vrh ellen intézett támadását már tüzérségünk tüzelése meghiusitotta.

Souchez—Neuville környékén és a Champagneban Lemesniltől északkeletre a németek visszaverték az ellenség kézigránáttámadásait.

A törökök a Dardanella-fonton sikerrel működnek.

Október 13. Mindenütt támadjuk a szerbeket. A Belgradot környező magaslatokat elfoglalták csapataink. A németek elfoglalták Szendrőt. Az ellenség Pozsarevác felé hátrál. Szerbiában nagy a zavar és a megdöbbenés.

A görögök megszállották a vasutat a szerb határig.

Csapataink tegnap is több orosz támadást vertek vissza.

Az olasz harctéren nincs változás.

A franciák támadásai sulyos veszteséggel összeomlanak.

Egy német buvárhajó elsülyesztett egy francia csapatszállitó gőzöst, melyen 2000 algiri katona volt, kik közül csak 90 ember menekült meg.

A török ütegek sok kárt tesznek az ellenséges hajókban és állásokban. Az ellenség a harcvonal egyetlen helyén sem tud boldogulni.

Október 14. A bolgárok megkezdték a támadást a szerbek ellen.

Támadásunk sikeresen tovább folyik. A Drina alsó folyásánál és Belgrádtól délre visszakergettük az ellenséget. Minden ellentámadás meghiusul. Az ellenséget sulyos veszteség éri.

Az oroszok negyedik támadását is visszavertük.

Olasz gyalogságnak a tolmeini hidfőhöz való közeledését meghiusitottuk. A doberdói fensik északnyugati részén elkergettük az ellenséget.

A török tüzérség Büjük Kemikli mellett bombázott egy ellenséges tábort és nagy veszteséget okozott az ellenségnek.

Az angolok előretöréseit Vermellestől északra a németek könnyü szerrel visszaverték.

A Vogézekben, a Schratzmaennle nyugati lejtőjén a franciák állásuk egy részét elvesztették.

Október 15. Belgrádtól délkeletre csapataink rohammal elfoglaltak több igen erős hadállást. Az ellenség rendetlen futásban menekült. Vesztesége rendkivül nagy. A németek elragadták a Pozsarevác nyugati, északi és keleti vonalon lévő hadállásokat.

Megkezdődött a szerb-bolgár ellenségeskedés.

Az oroszok sulyos veszteséget szenvedtek.

Az olaszok támadásait visszavertük.

Minden angol-francia támadás sulyos veszteséggel meghiusult.

A Pyreneusok körül.

— Irta: **Zsigmond János.** — 46

Madrid nemzetközies jellegét mutatja az is, hogy mindazok a spanyol nemzeti szokások, melyek a vidéken még divatoznak és amelyekben Spanyolország annyira gazdag volt, mindinkább vesztenek fényükből és vonzóerejükből. Jóformán csak a köznép ragaszkodik még hozzájuk, az értelmi osztály már távoltartja magát minden ilyen megnyilatkozásától az eredeti spanyol hagyományos szokásoknak. Ezek a spanyol népszokások és ünnepélyek a vallással vannak kapcsolatban. Mint általában a városok munkásosztálya, ugy Madrid munkásosztálya is részben már telitve van azokkal a vallástalan eszmékkel, melyek a román faju népeket a hanyatlás lejtőire vitték. Innét van, hogy a nemzeti szokások és ünnepélyek kezdik hidegen hagyni, főleg ha azok egyuttal vallásos vonatkozásuak is. Már pedig ha valahol, ugy Spanyolországban forrott össze a vallás az egész állami és társadalmi élet minden mozzanatával, hiszen első sorban is vallásos érzéstől vezetve küzdött a spanyol nép századokon át a mohamedán arabokkal, mint hitének és hazájának ellenségeivel.

Ezért játszik ma is az állami és a népélet minden megnyilatkozásánál fontos szerepet a vallás. Ezért a spanyol nép vallás nélkül mintegy levetkőzi spanyol jellegének egy részét és elveszti, mint ahogy el is vesztette már lábai alól azt a biztos talajt, melyen egész nemzeti léte a multban felépült.

Érdemes ezek közül a vallásos nemzeti ünnepélyek közül egyik-másikkal megismerkedni. Január 17-én szent Antal ünnepén feldiszitett lovakat, szamarakat és öszvéreket vezetnek szent Antal templomához, ahol zabot szentelnek. A templomtéren és a környező utcákon erre a célra sütött sajátságos süteményt árusitanak.

Jellegzetesebb ennél az advent első vasárnapja előtti szombaton tartatni szokott ünnepély. Az egyházi biróság egy hivatalnoka nyargal lóháton kürtösöktől, városi szolgáktól kisérve 16. és 17. századbeli viseletben a főbb utcákon és a királyi palota, a pápai nunciatura, az igazságügyi minisztérium, a rendőrségi épület és a városháza előtt felolvassa a keresztes hadjárat inditásáról szóló pápai bullát. Ezt a bullát II. Gyula pápa adta ki, megujitotta IX. Pius (1849.) és biztositja minden spanyolnak azokat a bucsukat, miket még az első keresztes háboruk idejében II. Orbán és III. Ince engedélyeztek a Szentföld visszafoglalásáért inditott első keresztes hadjáratokban résztvevőknek. Advent első vasárnapján délelőtt 10 órakor a bullát a pápai szent Mihály templomból átviszik a Sancta Maria templomba és ott mégegyszer fölolvassák.

Karácsony éjjel a templomban a gyermek Jézus tiszteletére különféle hangszerektől kisérve énekelnek; a hangszerek a kakasok kukorikolását akarják utánozni, azért nevezik az éjféli misét Misa del Gallonak (kakas-mise). Utána a nép énekelve és lármázva vonul végig az utcákon.

Ezek és hasonló vallásos vonatkozásu ünnepélyek divatoznak a spanyol nép körében, melyeknek némelyike különösnek tünik föl az előtt, aki ilyenekhez szokva nincsen. Nem szabad ezután felednünk, hogy déli román néppel van dolgunk, melynek vérmérséklete, egész gondolkozásmódja nagyban elüt különösen az északi népekétől. A déli népek sokszor a szélsőségekbe mennek át még vallásos érzelmeik nyilvánitása közben is és ennek a korlátozása mindaddig, mig a nép izlése maga nem változtat rajta, nem is volna tanácsos. Különben is mindig jobb, ha a nép ilyesmikben leli örömét, mintha forradalmi jeleneteket rendez és vér árán lehet csak közte a rendet fenntartani.

A művészetek.

Madridban, mint modern városban, semmi különlegességet nem találunk a művészet emlékein kivül. Ezekben azonban nagyon is gazdag. Muzeumai telvék a spanyol művészet remekeivel és ez az, ami mindenkit érdekelhet, aki ott megfordul. Hosszas volna a spanyol képzőművészetekkel részletesen foglalkozni. A spanyol népben volt és van hajlam és képesség a művészetek iránt. Nem közönséges néppel van dolgunk a művészetek terén. Akár az épitészetet, akár a szobrászatot vagy a festészetet tekintjük: a spanyolok közt fényesen ragyogó csillagokat találunk, akiknek a neve a művészetek történetéből sohasem fog hiányozni.

Már a római császári korban az épitőművészet remekei diszitették Hispaniát, melyekből ma jobbára csak romok láthatók, de annak idején mintául szolgálhattak a középkori és ujkori épitészetnek. Minden épitészeti stilus hivatott művelőkre talált Spanyolországban. Elkezdve a góthok korabeli középkori épitészeten, a román stilus, a góth stilus, a renaissance stilus, majd a barock és rokoko stilusok egymást váltják föl és mindegyik műremekeket hagy maga után. Román stilusban épült remekek a Santiago de Compotellá-ban lévő bucsujáró-templom, valamint Leonban a szent Izidor-templom stb. A góth stilus szép alkotásait találjuk többi közt Szalamanká-ban, Palenciá-ban a szent Mihály-templom, Avilá-ban szent Vince-templomban. Spanyolország legszebb templomai közé tartoznak a burgoszi székesegyház és a toledói székesegyházak.

Az arabok uralmának ideje befolyással volt Spanyolország képzőművészetére is, különösen az épitészetre. Az arabok a spanyol épitészet alapjaira helyezkedtek és saját izlésükkel és fölfogásukkal módositva azt, uj stilust teremtettek. Ennek a stilusnak egyik legremekebb alkotása a kordovai mecset, Toledoban az egykori mecset, ma keresztény templom, az Alkazár Szevillában, az Alhambra Granadában. Az arab és keresztény épitési stilus vegyülékéből keletkezett az ugynevezett estilo mudéjár. Ilyen stilusban épültek a két toledói zsinagóga, ugyanott a S. Maria la Blanca, Szevillában a Casa de Pilatos és Casa del Duque de Alba.

A renaissance stilus is átterjed Spanyolországba a 15. század folyamán, melynek főpártfogói az egyházfejedelmek voltak. Ilyen stilusban épültek a szevillai városháza, a valladolidi Santa Cruz kollegium, a santiagói és granadai-kórházak stb. Nem szegény barock és rokokó stilusu remekekben sem.

IRODALOM.

* Az **Egyházi Közlöny** (szerkeszti: Hivatal József) XXVII. évfolyam 41. számának tartalma: Vezércikk. Irta: Bangha Béla S. J., Budapest templomhiánya. — Egyetemes egyház. A Szentszék és a fegyverszünet. — Az Anyaszentegyház uj főpenitenciáriusa. — A szabadkőmüves sajtó szenzációja. — A Szetszék lapja és az olasz cenzura. — A pápák ideiglenes sirhelye. — Támadás a békeszerző pápa ellen. — A pápa és a hadifoglyok. — Pornografia az olasz hadseregben. — Az olasz katonalelkészek folyóirata. — Apácaüldözés Itáliában. — Joffre szabadkőműves. — Elhunyt püspök. — 170 milliós hagyaték egyházi célra. — 900 éves püspöki sir. — Az A. B. C. államok és a pápa békeműve. — A pápa és a zsidók. — A missziók sorsa. — A pápa kamarása Svájczban. — Könyörgő körmenet Bécsben. — A megszállott területek jurisditciója. — A Jézus-Társaság osztrák provinciálisának kitüntetése. — A Reichspost a hercegprimásról. — A Reichspost Giesswein prelátus cikkeiről. — Bauer bibornok sulyos beteg. — A pápa a hercegprimáshoz. — A Szent István rend főpapja. — A szatmári püspök jubileuma. — Uj templom a fővárosban. — Csernoch hercegprimás Gerely Józsefről. — Papnövendékek katonai betegápoló szolgálatban. — Időszerü kérdések. Vodicska Imre. A cyril betük. — Egyházjogász. Sipos István dr. Osztrák alatvalók házassága Magyarországon. — Huszár Elemér dr. A gyermekek vallásváltoztatása. — Nem katholikus valások. Orientalis dr. A Mogilas-féle orthodox kathekizmus. (II). — Egyházi arcképek. Komlóssy Ferenc dr. — Különféle. Az orosz vallási probléma. (II). — Irodalom. Hadzsega Gyula dr. Untersuchungen zur Geschichte der Griechischen Vaterunser-Exegese . . . — Imádságok és templomi énekek. — Személyi hirek és apróságok. — Hirdetések — Memento. Szerkesztőség és kiadóhivatal. Budapest, VIII., Esterházy-utca 19. sz. — Előfizetési ára egy évre 12 korona.

Anyakönyvi kivonat.

— 1915. okt. 5-től okt. 11-ig. —

Születés.

Árhoffer József államvasuti kazánkovács és Cserba Erzsébet ikerleányai Ilona és Zsófia r. kath. — Mentler Mihály kir. adótiszt és Csiszár Julianna fia Endre Zoltán r. kath. — Steiner József könyvelő és Fuchs Flóra fia Emil izr.

Halálozás.

Laurom Nándor káptalani uradalmi irnok 73 éves r. kath. — Ráczki Gyula mindenes 16 éves r. kath. — Branizsa Ferenc József 1 hónapos r. kath. — Rostási Szabó Julia 12 éves r. kath. — Lichter Jónás fakereskedő 59 éves izr. — Harangozó Istvánné Veiszengruber háziceléd 43 éves r. kath. — Onodi Erzsébet 7 hónapos r. kath. — Angyal István földmives 77 éves r. kath.

Házasság.

Paor János Gyula asztalossegéd r. kath. és Stumfhauser Mária r. kath. — Welber Andor kereskedelmi utazó izr. és Bodó Ilona r. kath.

Fogászati műterem

Veszprém, Rákóczi-tér 22. sz. Telefon 49. Interurbán

Wellner Gyula

régi jóhirü fogászati műterme. Rendelkezésre áll az összes fogászatba vágó műveletekre

Foghuzás, fogtömés, műfogak, fogsorok.

A szájpadlás nélküli műfogak specialis készitője.

Számtalan elismerő levél.

Tanitóknak kedvezmény.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Bakos Kálmán

füszer- és csemegekereskedő, ásványviz nagy raktára

VESZPRÉM.

Telefon: 55. — Sürgönycim: Bakos Veszprém.

Ajánlom az őszi idényre bel- és külföldi csemegeárukat, válogatott füszerek, idei aratásu tea- : különlegességemet. :

Teasütemények, csokoládék, kakaó és gyermektápszerek. Mindennemü hal- és huskonzervek.

Befőttek, lekvárok, Jamsrum, likőrök, cognac és pezsgők, bel- és külföldi borok. - Kávékban nagy : választék. :

Gőzkávépörkölde

Naponta friss pörkölt kávékeverék.

Háztartási és gazdasági cikkek. — Illatszerek. Finom hentesáruk. : Prágai sonka. :

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság

veszprémi főügynöksége

elfogad **tüz-, jég-, betörési, baleset, szavatossági, élet- és járadék-biztositásokat.**

A társaság a legrégibb és legnagyobb magyar biztosító intézet; — biztositéki alapjai meghaladják a 210 millió koronát s igy minden tekintetben a legnagyobb biztonságot nyujtják.

Irodai helyiség: **Szabadi-utca 3. sz.** földszint. Képviseli: **SULY LÁSZLÓ.**

ROLAND FERENC

orgona- és harmoniumkeszitő

VESZPRÉMBEN

Ostromlépcső-utca 5. sz.

Elvállal teljesen uj orgonák épitését a legegyszerübbtől a legdiszesebb kivitelig — pneumatikai rendszer szerint. ORGONÁK átalakitását és hangolását jutányos árban számitom. Iskolák részére HARMONIUMOKAT jó erős kivitelben készitek. ZONGORÁK javitását és hangolását ugy helyben, mint vidéken a lehető legrövidebb idő alatt eszközlök.

Alapittatott 1894-ben — Villanyerőre berendezve

Egyházmegyei Könyvnyomda

Készit a legrövidebb idő alatt és raktáron tart:

a legegyszerübbtől a legfinomabb kivitelig minden néven nevezendő

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT

ugymint: röpiratok, füzetek, könyvek, folyóiratok, árjegyzékek, körlevelek, hirdetmények, falragaszok, évi jelentések, mé legek, kimutatások, gyászlapok, rovatolt táblázatok, nevjegyzék, meghivók, eljegyzési és esketési tudositások, számlák, cimkék, stb. stb., jutányos árakon számitva.

plébánia-hivatalok és iskolák részére szükséges mindenféle

HIVATALOS NYOMTATVÁNYT

melyek tetszés szerint füzve vagy bekötve szállittatnak. Hivatalos levélpapi ok és boritékok, okmánybori-tékok mindenf le alakban és szinben. Egy és négyvonalas csinos viz-gal-pok, tet zésszerinti mennyi égben. Kaphatók a legjobb minőségü fehér irodai, ugyszintén fogalmazópapirok.

Postai megrendelések azonnal elintéztetnek.

Telefon 61 **Veszprémben** Telefon 61

Veszprém. Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában — Kiadótulajdonos a Veszprém-Egyházmegyei Könyvnyomda